

СТАНОВИЩЕ

доц. д-р Милена Емилова Моцинова-Бръчкова

относно докторска дисертация на тема

„ЛИЧНОСТНИ ОСОБЕНОСТИ НА ОНКОБОЛНИ ЖЕНИ ОТ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЯ“

за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” по област на
Висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки”,
професионално направление 3.2. „Психология”, Възрастова и
педагогическа психология

ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград, ФФ, Катедра „Психология”

Автор: **Ана Чучкова**

Научен ръководител: **доц. д-р Русанка Манчева**

Представената разработка е в областта на психоонкологията – една сравнително нова научна област, изследваща единството между психосоциалните фактори и биологичната предразположеност на хората като предпоставка за онкологични заболявания. Дисертация е посветена на изключително значим социално-психологичен проблем и има за цел да обогати знанията за личностните характеристики на вече болни жени с диагноза „рак на гърдата“, което да помогне повишаването на ефективността на лечението на болестта, общуването с пациента и определяне на рисковите личностни фактори за възникване и развитие на болестното състояние.

Дисертационният труд е с обем 139 страници. Структуриран е в увод, три глави, изводи, заключение, приноси, библиография и приложения.

Използваната литература включва 110 източника, от които 55 на кирилица и 55 на латиница. Представени са 11 таблици, 16 фигури и 5 приложения.

В увода авторката обосновава интереса си към темата, посочвайки че ракът на гърдата е на първо място по разпространение на онкологичните заболявания в света.

Първа глава е посветена на теоретична обосновка на проблема. Разглежда се разбирането за единство на телесното и психичното в човека, описват се особеностите на онкологичните заболявания. Проследяват се същността и етапите в развитието на онкологичните заболявания. Описват се личностните фактори, повлияващи онкологичните заболявания – представят се акцентуациите на характера като персонално-диференциращи фактори за онкологичните заболявания. Подробно се описва диагнозата „рак на гърдата“.

Авторката показва добро теоретично познаване на проблема, владее уменията да анализира литературните данни. Цитатите са коректно представени.

Втора глава е посветена на проведеното от докторантката изследване. Описани са организацията и провеждането на емпиричното изследване. Представени са целта и задачите на изследване; основните хипотези; изследваните лица и методическият инструментариум на изследването.

Основната хипотеза е свързана с предположението, че „в личностния профил на жените с онкологично заболяване присъстват личностни характеристики включващи: депресивна симптоматика, акцентуирани черти на темперамента и характера, както и негативни емоционални самооценки, които ги отличават от жените, без наличие на заболяване.“

Основната хипотеза е уточнена в пет подхипотези. Хипотезите, целите и задачите са прецизно формулирани.

Изборът на психодиагностични методики е адекватен на целите и задачите на изследването и добре аргументиран. Представен е статистическият модел, използван при обработката на данните в изследването.

В **трета глава** е представен анализ на данните от изследването. На базата на проведеното изследване се установява, че депресивността е една от основните характеристики на жените с онкологично заболяване. Субективните депресивни състояния (38 %) и същинската депресия (40%) заемат голям процент от резултатите на изследваните лица, които имат установена диагноза и са в процес на лечение.

Като елементи на личностните характеристики, при жените с онкологично заболяване преобладават затвореността, неустойчивостта, ограничената психична мобилизация за справяне с проблемите.

Самооценката на жените с онкологично заболяване е в рамките на емоционалните оценки, тя не се рационализира, поради засиления акцент върху преживяванията.

Самото заболяване повлиява личностните черти като задълбочеността на акцентуацията се свързва с възрастта и възприемането на заболяването като факт в живота.

Водещо значение в личностния профил има емоционално-волевата сфера, включваща наличие на тревожност, депресивност, импулсивност и уязвимост, които са значими аспекти на невротизма като психично състояние.

Изводът на авторката е, че съдържателната страна на личностния профил определя жената с онкологично заболяване като *специфичен тип личност*. При нея настъпват личностни промени, вследствие на заболяването, което дава насока за конкретната работа на психолога с тях, както в лечебното заведение, така и извън него. Знанията за промените в

личностните характеристики ще подпомогнат специалистите при създаването и прилагането на конкретна, индивидуализирана съпътстваща психотерапевтична помощ.

На основата на тези изводи авторката предлага да бъде разработена система от мерки за психологична подкрепа на жените, страдащи от рак на гърдата, в която да бъдат използвани различни подходи за личностни корекции и по-специално за преодоляване на възможността от развитие на „психосоматична спирала“ на болестта.

Като **основни приноси** на дисертацията могат да бъдат обособени:

- Планирано, организирано и проведено изследване за установяване на личностните характеристики на жените с онкологични заболявания в Република Македония, което се определя като първо за страната.
- Съставен личностен профил на жени, болни от „рак на гърдата“.
- Статистически е доказана връзката между личностните характеристики и типа заболяване.
- Очертани са насоки за психотерапевтична и психопрофилактична работа на специалистите, работещи с лица с подобен вид заболяване.
- Направени са препоръки за продължаване на изследвания в областта на търсенето на взаимна връзка между типа личност, акцентуацията на темперамента и характера и наличието на соматични заболявания.

В заключение искам да подчертая, че представената от Ана Чучкова докторска дисертация отговаря в структурно и стилово отношение на изискванията за разработване на научно изследване и представлява добра

съвкупност от теоретичен анализ, практически насоки и приложни аспекти на изследваната проблематика.

Считам, че представента от Ана Чучкова докторска дисертация може да бъде допусната до защита за присъждане на образователна и научна степен „Доктор” по област на Висшето образование 3. „Социални, стопански и правни науки”, професионално направление 3.2. „Психология”.

23.08.2017 г.

Изготвил:

Доц. д-р Милена Бръчкова